

Славица Мاستикоса

ЗАКОН СРЦА

Београд, 2017.

PORTALIBRIS

Славица Мاستикоса
ЗАКОН СРЦА

Copyright © Порталибрис, 2017.

Сва права задржана укључујући право на репродукцију
у било ком облику у целости или делимично.

*Нежној усїомени на
моју блаженоуїокојену друїарицу,
Рагмилу Милосављевић,
чији їсеудоним, Сема Паїї, їозаїмљујем.*

С љубављу

Свака сличност са личностима и догађајима из
стварног живота је случајна.

Како буде – биће

Целе ноћи Сема Пат ока није могла да склопи. Осећала је неподношљив умор. Очи су је пекле и сузиле као да има повишену температуру. Знала је да је то врућица која се облогама не да ублажити и да су те сузе неме причалице о безнађу у коме се налазила.

Није имала воље да позове упомоћ јер је у том трену желела да својим оловно тешким сузама буде једини сведок.

Иако тек симболична, рођенданска прослава у болесничкој соби ју је преморила.

На моменте је имала утисак да пропада заједно с креветом и једва је смогла снаге да угаси осамнаест свећица које су пламсале на торти.

Свака свећица могла је, у њеним годинама, да буде за по једну лепршаву жељу.

Али она је имала само једну – да оздрави.

Мора да је тај, помислила је кад је разнежена угасила свећице, ко је први пут изрекао мисао да здрав човек има милион жеља, а болестан само једну, добро, веома добро знао, као и она тог тренутка, о чему говори.

Откад су јој лекари саопштили да је на самом врху листе чекања за трансплантацију срца, Сема Пат као да се следила. Нити је очајавала, нити се радовала.

Као да се врте на рингишпилу долетале су, губиле се и опет навирале једне те исте речи: како буде – биће. Речи које су јој чудно одзвањале у глави на моменте су имале ноту мирења са судбином и тада би цело њено биће западало у апатију. Већ у следећем моменту уливала би им наду, мислећи да сваки човек, па

и она, има неку овоземаљску мисију. Оно што је она још жарко желела било је да спозна која је њена мисија. Како буде – биће, одзвањало јој је у мозгу... што пре, то боље... А шта то, наметну јој се питање: смрт или исцељење... И, за кога боље? За њу која се нада да ће ипак све некако кренути добрим путем. А ипак, то „некако“ значило би некоме тамо, ко се такође нада бољем сутра, крај животног пута, трен кад се живот ненадано, као откос судбине стапа с временом које неповратно одлази. Њен живот... као и тамо нечији... њен... или... Ко ли то одлучује о томе?

Нада и ужас, правда и неправда, сузе радоснице и сузе жалости, као сијамски близанци, помислила је, осећајући сладуњаво-горки укус те спознаје.

Чекало се на одговарајуће срце, као да се чека на брзи воз како би се могло даље. А то је значило да је некоме то последња станица. Неко би морао да изађе из композиције да би она ушла. Иако горка, та неправда није могла да потисне жељу за оздрављењем, жељу за животом.

Покушавала је да одагна туробне мисли, тражећи нове, сми-саоне, али у понору, у који је на махове упадала као да губи свест, не нађе ништа сем празнине, којом су, попут еха, одзвањале исте речи: како буде – биће...

Као мост над временом

Зовем се Лепојка. Носим то име с поносом без обзира на то што су многи у средини у којој сам одрастала ломили језик изговарајући га. Дали су ми га по татиној мајци, баки коју нисам упознала, а уз коју сам, иако није била физички присутна, чини ми се, одрастала.

У очевој породици с поносом су говорили да је мој отац наследио смирен и ведар дух своје мајке, коју је неизмерно волео.

Још у раном детињству, држећи се за њене скуте, упијао је сваку њену реч, сваки савет, мудру изреку, научио кад и како треба слушати и послушати друге, а кад треба радити по свом.

Одмалена сам учила да би се оцу, кад год би причао о баки, очи оросиле сузама.

Уз сваку причу о својој мајци, баки Лепојки, отац би неизоставно рекао: млада је умрла, или: кратко је живела.

Али у свом кратком животу она је свом јединцу, мом оцу, и за мене на дар оставила неизбрисив печат љубави. Осећала сам то по очевим меким покретима док би ме миловао по лицу или коврцавој коси, говорећи ми како је такве коврце у нашој фамилији једино бака имала.

Отац је говорио мало, али оно што би рекао било је важно. Мама је умела сликовито али нашироко да прича. Тако сам имала прилику да сазнам оно важно и чујем оно лепо.

Ја сам дете гастарбајтера, игром случаја рођена сам у Франкфурту на Мајни, 1971, а не у родном граду мојих родитеља, јер мама, одржавајући трудноћу, није смела да се изложи тако далеком путу.

Иако је Франкфурт мој родни град, ипак сам у њему странац.

По закону државе у којој сам рођена држављанство се не добија рођењем, већ одобрењем државе, уколико донесеш одлуку и затражиш га, а уз то и испуњаваш многе законом предвиђене услове.

Ја такву одлуку нисам донела иако сам се у двадесет и петој години удала за немачког држављанина Јохана Клајна, човека чудног имена за једног чистокрвног Србина, али човека вредног моје љубави који је за мене увек и једино био – Јовица.

Иако је тескоба харала мојим бићем, иако сам упознала страх и многа од његових безброј лица, ипак сам мислила да сам рођена под срећном звездом.

Тек онда када је усамљеност закуцала на моја врата, спознала сам како је тешко пролазити кроз животне недаће гушећи се у неиспаканим сузама: када се дан као челична опруга обавије око ногу па корак постане тром, дани поспани, а ноћи бесане.

Немам потребу да о тим мукама оставим запис.

Мој порив закачио се за онај проблем којег и није требало да буде.

Проблем проистекао из сукоба два закона.

Закона писаног људском руком и закона срца.

Мог.

Тај мој проблем, моја мука, као уосталом свака мука, имала је узрок и последицу и била је чврсто упредена у клупко мог живота. Размотавајући је, не могу а да не дотакнем и неке друге.

Нека ови основни подаци буду мост над временом протеклим од мог рођења до моје тридесетдевете године, када је проблем, моја мука, и отпочео.

Моја мука

Била је субота. Ноћ тиха, спарна, без дашка ветра. С терасе стана посматрала сам авионе на ведром небу како се приближавају торњу Хенингер, замичу иза њега и опет се појављују силазном путањом ка аеродрому, на који сваког минута слети по један авион. Како би један заобишао торањ, на хоризонту из облака израњао би следећи.

На том парчету неба које се са терасе могло видети, као за параду увежбане, пловиле су истовремено на одређеном растојању три-четири челичне птице ка франкфуртском аеродрому. Сатима сам могла непомично да седим и посматрам тај приказ, удубљена у мисли.

Те ноћи размишљала сам како би било лепо да сам у неком од авиона који ће слетети на Кипар окружен морем, где је мој Јовица тренутно боравио.

Или, још лепше, да је конгрес банкара на коме је Јовица учествовао завршен и да је он већ у неком од авиона који управо слећу на франкфуртски аеродром.

Семинар, веома битан за његову каријеру, поклапао се са термином који је био још битнији за наш план да вештачком оплодњом покушамо да остваримо дугогодишњи сан и постанемо родитељи.

Последњи пут провела сам неколико дана на клиници. Примала сам хормонску терапију која је поспешивала стварање јајних ћелија. Тада ми је професор Јиргенс с осмехом рекао:

– Имам лепе вести за вас. Успели смо да издвојимо и успешно оплодимо седам јајних ћелија.

– Дивне вести, професоре. И шта даље?

– Већ смо раније причали о томе. Према досадашњем искуству сматрамо да су свих седам квалитетни ембриони који према нашој процени имају шансу преживљавања од седамдесет процената.

– Да ли то значи да уколико трансфер ембриона не успе испрве да за следећи покушај нећу морати поново да се излажем хормонској терапији?

– Управо тако, зато сам вам и препоручио методу криоконзервације¹.

– Какав је даљи поступак?

– Сад нам предстоји посматрање циклуса у овом периоду за који смо се договорили, а то значи да морамо пратити како напредује сазревање фоликула и припрема слузокоже материце за пријем ембриона. Полазећи од очекиваног тренутка овулације уз планску стимулацију, можемо одредити најповољнији тренутак за пренос криоембриона.

– Све је то лепо, неизмерно се радујем, али уједно и страхујем. Да ли ће интервенције бити болне?

– Неће, побринућемо се да вас поштедимо бола. Ембрион се уноси танким пластичним катетером кроз грлић директно у материцу.

– И када би онда требало поуздано да знам да ли сам трудна или не?

– Најраније две недеље по трансферу ембриона, одређивањем хормона трудноће у крви или мокраћи може се утврдити да ли је до зачећа дошло или није.

– По вашем мишљењу, какве су шансе за успех?

– То је једно од оних тежих питања на које лекари обично слежу раменима. Кад кажемо да се могућност да затрудните креће од 25 до 30 одсто по циклусу то изгледа мало и несигурно. Али како су шансе да природним путем затрудне код жена код

¹ Криоконзервација – контролисано замрзавање и чување биолошког материјала: ембриона, јајних ћелија, сперматозоида и делова ткива јајника или тестиса.

којих ово примењујемо равне нули, онда је поменути проценат велики. То наравно зависи од много, рекло би се споредних, а ипак битних ствари: старости партнера, нарочито жене, општег здравственог стања и да не набрајам даље. Само да додам да су сви ти фактори код вас оптимални и да можемо да се надамо успеху. Једино што бих вам препоручио то је да ако сте пушач, тај порок бар неко време не упражњавате.

– Не, нисам, тог порока сам се ослободила пре десетак година, рекла сам са осмехом на лицу...

– Е, то ме радује, рекао је и потапшао ме по рамену. Дакле, за термин смо се договорили и тада крећемо у одлучујућу борбу. А дотле, желим вам свако добро и само опуштено, без стреса и песимизма.

Поред изненадног Јовичиног семинара, временски теснац настао је и због предстојећег одласка доктора Јиргенса у Америку. Пут је био везан за његов научни рад. А наша одлука била је у пакету са неограниченим поверењем које смо имали у њега, стручњака и човека.

Доктор Јиргенс нас је помно саслушао, простудирао термине које је имао, погледао мој менструални циклус и предложио да Јовица пре пута обави све оно што је још медицински и правно било потребно, и да током његовог одсуства, код мене уради све потребне припреме тако да се цео подухват не одлаже. Напротив, само се помера за месечни циклус пре првобитно планираног.

Тако је Јовица пре пута испунио хрпу формулара, потписао све могуће сагласности, обавио све потребне прегледе и безбрижно отишао на семинар.

Мој термин код доктора Јиргенса био је уговорен одмах по Јовичином одласку. У суботу за време јутарње визите саопштио ми је да могу кући за викенд, јер ће како ми је објаснио, убацивање оплођене јајне ћелије у материцу уследити почетком следеће недеље и да би било добро да у недељу поподне или најкасније у понедељак до седам ујутру, будем поново на одељењу.

Чим сам то сазнала, одмах сам послала Јовици поруку.

Те суботе, срећна и растерећена, напустила сам клинику, јер су све неопходне припреме биле успешно обављене.

Била сам физички и психички спремна за ту за нас веома важну битку.

О могућности да први покушај вантелесне оплодње буде неуспешан, одлучила сам да размишљам тек ако до тога дође.

По изласку из болнице, нисам отишла право кући. Ручала сам у ресторану робне куће, попила кафу, али пре него што сам напустила тржни центар нисам могла да одолим а да не обиђем одељење за бебе и труднице. Сањарећи, претурала сам по изложеним одевним предметима, додиривала их, приносила образу, мирисала и ко зна колико дуго бих још ту остала да ме љубазна продавачица није упитала:

– Могу ли да вам помогнем?

– Не, рекла сам, само разгледам.

Није ми промакао њен упитни поглед. Мора да ме већ дуже време посматра, помислих. Можда мисли да имам намеру да нешто украдем.

– Ускоро нећу само разгледати, додала сам и од тих гласно изговорених речи, осетила сам вртоглавицу.

Мора бити да се бура среће која ме је преплавила огледала на мом лицу, јер се продавачица насмешила и благим гласом додала:

– Онда уживајте и срећно.

Уживај и срећно, рекла сам и ја Јовици тог суботњег поподнева на крају нашег телефонског разговора.

Са Јовицом би се чула два пута дневно. Свако јутро око пола осам, пре почетка семинара, огласио би се мој мобилни телефон Јовичиним звиждуком, а око четири поподне, у време једне од дужих пауза, његов – мојим звиждуком.

Говор звиждуком савладали смо још као момак и девојка бораваћи на острву Ла Гомера.

На нашем првом заједничком годишњем одмору, захваљујући пријатељу Хосеу, открили смо то претпоследње по величини Канарско острво, познато још и као Магично острво.

Лепоту и магију Хосеовог родног острва које нас је привукло својом посебношћу, постепено смо упознавали.

Нешто што је потпуно специфично уочили смо одмах по доласку. Седели смо на тераси Хосеове родне куће саграђене у ували једног од безброј сличних пропланака, иза којих су у даљини небо паралеле вулканске литице.

Окружени палмама, удишући иако топао, ипак пријатно миришљав ваздух, сладили смо се морским плодовима и специјалитетима локалне кухиње, укуским младим сиром и медом од палминог дрвећа.

С времена на време, ваздух је парао неки звиждук који се могао чути са различитих страна.

Тек када је Хосеов отац устао, ставио савијен кажипрст у уста и скупљајући и ширећи усне почео да звижди, док је другом руком усмеравао звук у одређеном правцу, пробудила се наша радозналост. А кад је престао да звижди, било је очигледно да напетост нешто ишчекује. И стварно, до нас је из даљине допирао сад тиши, али разговоран звиждук, на који је он опет продорним звиждањем одговорио и ми смо тог трену схватили да се ту пред нама дешава нешто, за нас, још невиђено.

- Шта се то дешава – упитали смо Хосеа.
- То тата прича са рођаком. Зове га да нам се придружи.
- Како прича? – упитали смо углас.
- Звижуком.
- Звиждуком?! Како то?!

– Лепо. То је, ето, нешто што ми имамо, а нико на свету нема. Наш говор звиждуком, ел силбо, традиција која се још од петнаестог века задржала на овом острву. Мислим да постоји запис француских мисионара из 1413. године о чудном племену које се на ове просторе доселило из данашњег Марока и које се тако споразумевало.

– Ово је стварно нешто ново за мене – рекла сам одушевљена. – А посебно ме зачуђује да се такав начин говора уопште задржао до данас.

– Када сам рекао да нико на свету нема то што ми имамо мислио сам не само на говор звиждуком. Процена стручњака је да постоје, или је постојало отприлике 50-60 различитих говора звиждањем и то у Мексику, Турској, Мароку и у Грчкој чини ми се, али нико нема то што ми имамо. Школу, у којој се та вештина може научити. И то је једина школа у Европи, у то сам сигуран, а мислим да не грешим ако кажем и у свету.

– То је божанствено! Како је лепо чути да се баштина чува и преноси.

– Да, слажем се да је то похвално. Ел силбо је још 1982. године од стране Унеска стављен на листу заштићених светских културних добара. Потом је наш парламент донео одлуку 1999. године да ел силбо у основним школама не буде изборни, као што је до тада био, већ обавезни предмет.

– Ја мислим да то никада не бих могао да научим – рекао је Јовица.

– Ја бих волела да пробам – рекла сам потпуно очарана могућношћу учења.

– Само би ми још то требало. Ионако не заклапаш уста, још да почнеш да звиждиш, па да се одмах иселим и приметнем траг – шалио се Јовица.

– Корисно је тако нешто знати – рекао је Хосе.

– Знаш ли ти, Хосе?

– Знам, али у последње време ретко се њиме служим. Требало би мало да увежбам. Али све разумем. Мислим да се овај начин

споразумевања одржао и због тога што су људи који су владали и сада владају том вештином, такозвани силбадореси, били од велике помоћи кад је требало најавити неку опасност, пирате на пример, или на већу раздаљину пренети брзо неко упозорење. Постоје записи да су у Шпанском рату силбадореси преносили важне вести са фронта и на фронт. Ово острво је вулканског порекла, није велико, свега двадесет километара са севера на југ, али је пуно кањона и литица које се звиждуком лако савладају, јер је ел силбо најгласнија комуникација без помоћних средстава.

Те прве године научили смо да звиждимо наша имена и када ми је Јовица исте године за рођендан поклатио мобилни телефон, ја сам се зачудила и помало разочарала његовим избором поклоне јер сам га већ имала. Али када је мој нови телефон уместо да звони – зазвиждао моје име, моме чуду и радости није било краја. Јовица је потом снимео мој звиждук и убацио у свој нови телефон.

И касније, кад год бисмо купили нови, савршенији мобилни телефон, сваки од њих би се оглашавао нашим звиждуцима.